

- načrtovanje, razvoj in vzdrževanje sistema državne kartografije
- obvezni študij tujega jezika (angleščina, nemščina itd.).

10 ZAKLJUČEK

Kako izvesti vse predlagane spremembe in dopolnitve učnih programov čim bolj nemoteče, zvezno, z ustrežno politično podporo, strokovno prepričljivo, ceneje ter učinkovito? To so vprašanja, na katera bo treba najti ustrezne predloge zlasti v okviru projekta Tempus Izboljšanje izobraževanja o okolju in infrastrukturi. Vsi upamo, da bodo vzpostavljeno sodelovanje s priznanimi izvedenci iz Evropske unije in domačimi strokovnjaki, izražene želje ter pričakovanja geodetske stroke, razmere in danosti na Oddelku za geodezijo FGG ter finančna podpora Evropske unije zadostna osnova za uspešno uresničitev ciljev projekta v naslednjih dveh letih.

Literatura:

- Allan, A.L. (editor), *The education and practice of the geodetic surveyors in Western Europe*. University College London, 1995a
- FGG-Oddetek za geodezijo, Univerzitetni študij geodezije. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana, 1995b
- FGG-Oddetek za geodezijo, Visokošolski strokovni študij geodezije. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana, 1995c
- FGG-Oddetek za geodezijo, Poročilo o delu v letu 1995. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana, 1996
- Šumrada, R., *Tempus projekt za izboljšanje izobraževanja o okolju in infrastrukturi*. Geodetski vestnik, Ljubljana, 1996, letnik 40, št. 4, str. 357-360
- Šumrada, R. et al., *Izboljšave izobraževanja na področju upravljanja z nepremičninami in planiranja prostora. Raziskovalna naloga naloga Ministrstvo za okolje in prostor - Geodetska uprava Republike Slovenije*, Ljubljana, 1996
- Tanko, D. et al., *Program izobraževanja geodetskih strokovnjakov*, GIZ, Ljubljana, 1996
- doc.dr. Radoš Šumrada
FGG-Oddetek za geodezijo, Ljubljana

Prispelo za objavo: 1997-01-09

Religiozna znamenja so dobrodošli kažipot tudi v planinah - na planinskih kartah manjka več podatkov

Križi na vrhovih naših gora prav gotovo niso najpomembnejše v življenju planincev. Tudi Slovenska planinska pot, čeprav je največji, ni najpomembnejši objekt, še najmanj pa edini, o katerem bi bilo vredno govoriti in pisati. V letu 1994 sem urejal Dobnikov novi vodnik po Slovenski planinski poti. To "dvorišče" - urejanje vodnika po tej poti in kasnejši sprehodi po njej - pa mi je ostalo v zelo lepem spominu. Tu se

počutim kot doma. Ob ponovnih sprehodih najdem ali srečam tod še kaj novega, zanimivega in prijetnega.

Religiozna znamenja na Slovenski planinski poti (skupaj 350) sem iskal na željo prijateljev, ki si jih sami v naravi ne morejo več ogledati. Večina znamenj je omenjena tudi v planinskih vodnikih kot nepogrešljiva "markacija ali kažipot", kjer moramo navadno stopiti v drugo smer ali pa lahko ob njih ocenimo, koliko smo že prehodili in koliko še moramo do zaželenega cilja. Menim, da bi morali biti planinski vodnik in planinske karte čim bolj usklajeni, zato bi morali avtorji obeh zvrsti literature sodelovati in se dopolnjevati.

V državnih topografskih kartah 1:25 000 manjka veliko podatkov, ki jih zaradi pomanjkanja denarja prav gotovo ne moremo registrirati in vnesti v nove karte. Stroški za popolno dopolnitev bi bili prav tolikšni, kot če bi karte izdelali povsem nanovo. Pri planinskih kartah pa je Planinska zveza Slovenije ne le naročnik, ampak tudi avtor, zato pa tudi tista institucija, ki odloča, kaj želi imeti vrisano na njih v prid svojim članom in drugim pohodnikom. Osebnostno pa so za to zadolženi izvoljeni funkcionarji njenih organov - avtorji in uredniki. Planinske karte so pač take, kakršne pripravijo povabljeni sodelavci, strokovne institucije pa so vsekakor zadolžene za njihovo uresničitev po ustaljenih, mednarodno uveljavljenih standardih.

Po pregledu vseh obstoječih planinskih kart za ozemlje, prek katerih vodi Slovenska planinska pot, sem ugotovil, da številna markantna in pomembna religiozna znamenja niso vrisana. Kapelic, križev in znamenj ne bi vrisali, če stojijo sredi naselij, na odprtih in razglednih mestih pa vsekakor. Čeprav je pri izdelavi zemljevidov vložena veliko natančnega kartografskega dela, ki ga nikakor ne nameravam omaloževati, bom tu omenil le tista pomembna in markantna religiozna znamenja, ki jih na kartah ni, in to le zato, da bi nekaj prispeval k njihovi izboljšavi. Religiozna znamenja na Slovenski planinski poti sem vzel samo kot primer, na katerem bi rad pokazal, da na naših planinskih kartah marsikaj manjka, kar si nekateri zelo želijo, za pohodnike pa je koristno, predvsem zaradi orientacije.

Na vrhu dela mariborskega smučišča in ne povsem na Slovenski planinski poti ni kapela, ampak stara kapelica sv. Antona iz leta 1893. Tudi meni je ostala v prijetnem spominu, saj je bila zadnjič obnovljena prav leta 1935. Našel sem jo le zato, ker sem v gozdu iskal jesenske gobe. Če je na zemljevidu vrisana ta, bi morale biti še mnoge druge. Če so druge na zemljevidih označeni posamezni križi in razpela, bi morali biti označeni tudi drugi, kot npr. stari Anžev križ, v bližini katerega stoji na skupnem grobišču še drug novi križ. Pred Arehom sta ob cesti dve znamenji: visoko slopno znamenje z nišami in stara pohorska kapelica iz 18. stoletja, obnovljena leta 1938. Na Črnem vrhu, najvišji vzpetini Pohorja (1543 m), stoji od leta 1991 nenavadno, več metrov visoko kovinsko znamenje s simboli treh križev in planinske markacije. Na Velikem sedlu ali Pungartu so kapelo sv. Ane postavili leta 1937, prestavili pa leta 1970. Če je na poti proti Kremžarjevemu vrhu označen Mačkov križ, naj bi bil tudi križ na Slovenjgraškem sedlu; oba je pred nekaj leti obnovil gospodar na bližnji Mačkovi domačiji. Od osmih križev na zahodnih pobočjih Kremžarjevega vrha pa bi na planinskih kartah vrisali vsaj Gradišarjev križ na razglednem križišču.

V Slovenj Gradcu je poleg novejšje cerkve sv. Elizabete Ogrske še stara cerkev sv. Duha iz leta 1450. V Starem trgu pa je zanimiv križev pot iz leta 1790, edini ob Slovenski planinski poti. Tudi obe Gosteničnikovi in obe Lesnikovi stari kapelici v Selah gotovo spadajo na zemljevid. V zapuščenem zaselku Plešivec na južni strani Uršlje gore stoji neoskrbovana kapelica, v križišču Ciganija pa novi križ iz leta 1964. Če je na zemljevidu označena kapelica pod Tolstim vrhom, ki je že povsem v ruševinah, je škoda, da na zemljevidu ni še stare koroške kapelice na Kramarici in leta 1988 obnovljene Kapele sv. Cirila in Metoda na Komnu (1684 m). Na sedlu Hlipovec (1453 m) pa so križ obnovili šele pred dvema letoma. Na območju Raduhe pa pogrešam novo kapelo sv. Križa na planini Loka (1534 m) iz leta 1990, v kateri so zadnja dela akademskega slikarja in duhovnika Staneta Kregarja, in novi križ pri koči na Grohatu (1460 m), katerega je leta 1993 postavil gospodar pri Bukovniku, najvišje ležeči kmetiji na Slovenskem (1327 m). V Robanovem kotu pa sta pomembna leta 1992 obnovljeno kužno znamenje pri Belšku s starimi freskami in markantni Kristus na skali pri Pečovniku ob vhođu v dolino Robanov kot.

V Kamniških in Savinjskih Alpah pa ni veliko religioznih objektov, zato je vredno nanje še posebej opozoriti. Na sedlu Prag (1870 m) stoji zanimiv križ, ki so ga leta 1990 prenesli z Moličke peči, ko so tam nanovo postavili kapelo sv. Cirila in Metoda. Od predlanskega leta tudi na Brani (2252 m) stoji novi križ v spomin vsem gornikom, reševalcem, alpinistom, drvarjem, lovcem, pastirjem in oskrbnikom planinskih koč nad dolino Kamniške Bistrice.

Ali je na Zgornjem Jezerskem pri Mlinarju kapela ali kapelica, je stvar strokovne ocene. Na ostrem ovinku pod naseljem pa ni kapelice, ampak je le Tinčkovo znamenje v skalni niši, posvečeno sv. Ožboltu. Na Spodnjem Jezerskem pa je kapela sv. Huberta, in to kar precej velika, v kateri po zaslugi sedanjega župnika Cirila Lazarja v zadnjih letih tudi mašujejo. Vsi križi na Jezerskem so po uničenju in obnovitvi postavljeni odmaknjeno od cestišč in bližje stanovanjskim hišam. Vsaj štiri kapelice, in to pri Tonejcu, Poderšniku, Anku in pri Žmitku, pa bi bilo vredno vrisati na zemljevid, saj so vse zunaj gostega naselja. Zelo zanimivo pa je tudi obnovljeno, skoraj 500 let staro znamenje na Kovkovem Marofu, ki je sicer že zunaj Slovenske planinske poti.

Na karti Storžič in Košuta pa ni označena markirana pot od Spodnjega Jezerskega do Podstoržiča, od tu dalje pa je Slovenska planinska pot brez oznake "1". Tako je tudi na karti Stol in Begunjščica. Na Javorniškem prevalu (1465 m) je zanimivo staro znamenje, na katerem je podoba sv. Ožbolta, Marije Snežne in sv. Katarine obnovil leta 1938 M. Bradeška. Vas Gozd sicer ne leži na Slovenski planinski poti, pri planinskem zavetišču pa ni cerkva, ampak le kapelica. Tudi ob stari poti s Križ je v gozdu Marijina kapelica iz leta 1890.

V Trziču je bilo pred 2. svetovno vojno več deset znamenj. Na planinski karti pogrešam večjo kapelico s Kalvarijo na Čegelšah, kapelico Matere ljubezni na Ravnah, župno kapelo sv. Marije Goretti na Ročevnici, lepo slojno znamenje na šolskem telovadišču osnovne šole v Bistrici, Koširjev križ ter kapelico sv. Jurija na sedlu Pungart (673 m). Na Brezjah pa je tudi kapelica sv. Neže s kovanim gotskim križem, ki ga kot zanimivost omenja dr. Marjan Zadnikar v svoji monografiji Slovenska znamenja.

V lanskem letu so domači pastirji in planinci postavili novo razpelo pod Roblekovim domom, tik pod vrhom Velikega Stola pa so večji križ postavili in že nekajkrat prestavili avstrijski planinci z napisom v nemščini in slovenščini: gore prijateljstva. Pastirji na pašnikih Karavank "štejejo za svojega" tudi novi križ na sedlu Križevcec (1222 m) oziroma križišču poti iz Planine pod Golico v Javorniški rovt. Pod Dovjem sta še slopno znamenje sv. Notburge pri Ancelnu in Brojkova kapelica, v Mojstrani pa Stopčarjeva kapelica ob Savi.

Nepoznana je kapelica sv. Bernarde, vklesana v skalo v gozdu pri kmetu Tona v Zgornji Trenti. Nad škarpo na Malem Vršiču je lepo obnovljena Marijina kapelica, izjemoma pa bi lahko na zemljevidih označili tudi tri Marijina znamenja v nišah, ki so jih postavili italijanski vojaki po prvi svetovni vojni, in to v steni Komarja, nad sedlom Čez dol in pod Tolminskim Migovcem. Zanimiva in tolikokrat že fotografirana in objavljena sta tudi križ na skalni igli vrh stopnic na Batognico (2164 m) in znamenje na Pragu (2068 m), oba spomenika iz prve svetovne vojne.

Standardizirati bi morali vse znake v legendah, saj znak za kapelo in kapelico ter znamenje niso na vseh kartah enaki. Tako sta na najnovjšem zemljevidu Triglav le znaka za cerkev in kapelo, čeprav sta na Malem Vršiču in na poti na Kriške Pode le kapelici, pri Alpinum Julijana pa manjka znamenje za novo razpelo. Neodpušljiva pa je napaka, ki so jo avtorji tega zemljevida naredili, ko so izpustili oznako za novo kapelo Marije Snežne na Kredarici (2515 m), ki od leta 1992 nadomešča staro in porušeno kapelico Jakoba Aljaža.

Slika: Nenavadno znamenje na Črnem vrhu, najvišji točki Pohorja

Foto: C. Velkovrh

Pregledane planinske karte PZS-ja:

- Pohorje, 1:50 000, 1. izd., 1996 (št. 159)*
Kamniške in Savinjske Alpe, 1:50 000, 1. izd., 1996 (št. 150)
Grintovci, 1:25 000, 2. izd., 1994 (št. 138)
Storžič in Košutna, 1:25 000, 2. izd., 1995 (št. 139)
Karavanke - osrednji del, 1:50 000, 1. izd., 1995 (št. 149)
Stol in Begunjščica, 1:25 000, 2. izd., 1996 (št. 111)
Kranjska Gora z okolico, 1:25 000, 2. izd., 1996 (št. 107)
Julijske Alpe - vzhodni del, 1:50 000, 2. izd., 1996 (št. 149)
Julijske Alpe - zahodni del, 1:50 000, 1. izd., 1994 (št. 141)
Triglav, 1:25 000, 2. izd., 1996 (št. 152)
Triglavski narodni park, 1:50 000, 1. izd., 1995 (št. 143)
Bohinj, 1:25 000, 1. izd., 1994 (št. 137)
Trenta, 1:25 000, 3. izd., 1995 (št. 142)
Krn s Kobaridom, 1:25 000, 1. izd., 1990 (št. 112)

*Ciril Velkovrh
Ljubljana*

Prispelo za objavo: 1997-02-17